

Maatschappijleer oude en nieuwe stijl

Correctievoorschrift HAVO

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

20 | 00

Tijdvak 2

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de geëmmiteerde toekomen.

3 De geëmmiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de geëmmiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de geëmmiteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten, die geen gehele getallen zijn, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg (of berekening) ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 90 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 1 Positie van gehandicapten op de arbeidsmarkt

Maximumscore 2

- 1 • Op grond van het kenmerk dat de overheid (in een verzorgingsstaat) verantwoordelijk is voor welvaartsontwikkeling/spreiding van de welvaart / voor voldoende werk voor iedereen / voor een aanvaardbare inkomensverdeling 1
- toelichting: volgens tekst 1 profiteren gehandicapten onvoldoende van de toenemende welvaart (regel 4–5) / 'Hun arbeidsintegratie verloopt moeizaam' (regel 7) / 19% lager besteedbaar inkomen dan huishoudens zonder beperkingen (regel 12) / slechts één derde van de gehandicapten heeft werk (regel 16) 1

Maximumscore 3

- 2 drie van de volgende:
- Werk biedt mogelijkheden tot zelfontplooiing.
 - Werk vergroot het zelfrespect.
 - Door werk heb je sociale contacten.
 - Door betaald werk heb je meer maatschappelijk aanzien/heb je een betere maatschappelijke positie/tel je mee in de samenleving.
 - Werk geeft structuur aan je leven.

per juist antwoord

1

Maximumscore 1

- 3 immateriële functies

Maximumscore 2

- 4 voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):
- Computers en software zijn in toenemende mate in staat om menselijke beperkingen te ondervangen. (Hierdoor zijn meer mensen met een handicap in staat om te kunnen werken).
 - Door computers en robots verdwijnt zwaar lichamelijk werk; er ontstaat werk dat door lichamelijk gehandicapten gedaan kan worden/ de computer biedt voor gehandicapten de mogelijkheid tot normale (kantoor-)werkzaamheden.
 - Telewerken biedt voor gehandicapten de mogelijkheid om thuis te werken.

Maximumscore 2

- 5 voorbeeld van een goed antwoord:
vanuit de rol (van de overheid) als werkgever:
- De overheid streeft ernaar om een bepaald percentage gehandicapten in dienst te nemen vanuit de rol van regelgever: 1
 - Er komt bijvoorbeeld een wet om werkgevers te verplichten een bepaald percentage gehandicapten in dienst te nemen / beleid om subsidie te geven voor werkgevers die gehandicapten in dienst nemen (er is de Wet op de (re)integratie van arbeidsgehandicapten) 1

Opgave 2 Etnische groepen in Nederland

Maximumscore 2

- 6 • Ze hebben een gemeenschappelijke afkomst/herkomst.
• Ze hebben een gemeenschappelijke cultuur (die van generatie op generatie wordt overgedragen).

per juist antwoord

1

Maximumscore 3

- 7 • Met het model van de multiculturele samenleving
- In deze opvatting betekent integratie behoud van culturele kenmerken en toch gelijke kansen tot sociale, economische en politieke posities in de samenleving. De Chinezen voldoen aan deze kenmerken 2

Maximumscore 4

- 8 • Verwerving van de maatschappelijke positie: Ze volgen hogere vormen van onderwijs/ spreken goed Nederlands/door tweetalig onderwijs nemen hun kansen op de arbeidsmarkt toe 2
- Verwerving culturele positie: de Chinezen hebben een eigen school opgericht waarmee ze aantonen veel belang te hechten aan de eigen identiteit en cultuur/ze zien zichzelf nadrukkelijk als aparte groep (in die zin nemen ze een aparte culturele positie in) 2

Maximumscore 2

- 9 Op grond van (een van de volgende):
- Europees verdrag van de rechten van de mens (Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden – EVRM). (Gezinshereniging en gezinsvorming worden gelegitimeerd op grond van artikel 8 van het EVRM dat het recht op bescherming van het gezinsleven regelt; bron: Het vreemdelingenbeleid kent z'n grenzen, Ministerie van Justitie.)
 - VN-verdrag inzake Burgerrechten en de Politieke rechten (de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens heeft hiermee een juridische fundering).

Maximumscore 2

- 10 De vluchtelingenstatus houdt een onbeperkt verblijfsrecht in, de andere statussen een tijdelijk verblijfsrecht.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
11 ☐ Ze voldoen niet aan de toelatingscriteria zoals genoemd in het Verdrag van Genève/ze kunnen niet aantonen dat ze in het land van herkomst vervolgd worden om onder andere godsdienstige/politieke/etnische redenen.	
Maximumscore 3	
12 ☐ voorbeelden van goede antwoorden (drie van de volgende):	
<ul style="list-style-type: none"> • werkgelegenheidsproblemen • minderheidsvorming onder allochtone groepen/geringe maatschappelijke participatie of integratie van allochtonen • huisvestingsproblemen • stijgende kosten van de sociale zekerheid • stijgende kosten van het asielbeleid • vrees voor toename van spanningen tussen autochtonen en allochtonen / afname van draagvlak bij de autochtonen • problemen met discriminatie en racisme 	
Indien twee antwoorden juist	<u>2</u>
Indien een antwoord juist	<u>1</u>
Maximumscore 4	
13 ☐ voorbeelden van positietoewijzing (één van de volgende):	<u>2</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Er kan sprake zijn van institutionele/indirecte discriminatie: de sollicitatieprocedures kunnen te weinig rekening houden met de cultuur van allochtonen. • In het onderwijs voor verzorging en verpleging wordt (nog) te weinig rekening gehouden met culturele achtergrond van allochtonen. 	
voorbeelden van positieverwerving (één van de volgende):	<u>2</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Allochtonen zijn minder goed bekend met de Nederlandse gewoontes, waarden en normen. • Voldoen niet/onvoldoende aan beroepseisen. • Taalproblemen/taalachterstand. • Werken in verpleging/verzorging is geen vertrouwd beroepsperspectief/het verzorgen van zieken en bejaarden is meer plicht van familieleden. • Culturele belemmeringen, bijvoorbeeld omgaan van Marokkaanse meisjes/jongens met andere sekse in werksituatie. 	
Maximumscore 4	
14 ☐ • De eerste grote groep Surinamers kwam in de eerste helft van de jaren zeventig	<u>1</u>
• vanwege het ontvluchten van de slechte economische omstandigheden/uit angst voor sluiten van de grenzen na de onafhankelijkheid in 1975 / weinig vertrouwen in toekomstige staat Suriname	<u>1</u>
• Turken in de jaren zestig/begin jaren zeventig (tussen 1964 en 1973)	<u>1</u>
• voor het doen van (laag geschoold) werk/vanwege economische motieven	<u>1</u>
Maximumscore 2	
15 ☐ • Met de komst van grote groepen Surinamers naar Nederland begon het migrantenbeleid zich meer te richten op integratie/zo snel mogelijk opnemen in de samenleving van allochtone groepen. (Er was geen beleid want men ging er vanuit dat de mediterrane migranten/gastarbeiders weer terug zouden keren naar het land van herkomst)	<u>1</u>
• De omslag in het beleid is te verklaren door het besef dat de Surinamers (en andere allochtone groepen) in Nederland zouden blijven. / Daarvoor ging de overheid uit van de gedachte dat migranten uit het Middellandse Zeegebied na enige jaren weer terug zouden keren	<u>1</u>

Opgave 3 Mensen in de WAO**Maximumscore 2**

- 16 twee van de volgende:
- betaalbaarheid van de verzorgingsstaat/sociale zekerheid
 - mensen in de WAO worden afhankelijk van (bureaucratische) uitvoeringsinstellingen (maatschappelijk gevolg)
 - grote groep mensen met een uitkering/zonder werk vergroot de sociale ongelijkheid/tweedeling in de samenleving (maatschappelijk gevolg)
 - aantasting van de solidariteit
 - fraude/zwartwerken (niet betalen sociale premies)

per juist antwoord

1**Maximumscore 2**

- 17 overeenkomst:
- allebei geven recht op een uitkering/ het zijn beide sociale zekerheidswetten. verschil (één van de volgende):
 - bij sociale verzekering wordt gesproken over een verdiend recht, werkgevers en/of werknemers hebben er premie voor betaald;
 - een sociale voorziening is een door de overheid verleend recht/ wordt betaald door de belastingbetaler.

11**Maximumscore 1**

- 18 ABW (Algemene Bijstandswet)

Maximumscore 2

- 19 één van de volgende:
- arbeid geeft zin aan het leven/arbeid is een waardevolle activiteit
 - arbeid is een wezenlijke activiteit voor mens en maatschappij
- Eén van de volgende citaten:
- regel 15–16: „Werk was mijn lust en mijn leven”.
 - regel 49–50: „Mijn motto was 'altijd doorgaan'”.

11**Maximumscore 4**

- 20 belangentegenstelling
- De werkgevers staan terughoudend ten aanzien van verbetering van de arbeidsomstandigheden 1
 - toelichting: vanwege de kosten of de werkgevers willen geen verbetering indien zij de kosten moeten betalen, 1
 - terwijl de werknemers wel een verbetering willen van de arbeidsomstandigheden 1
 - toelichting: om gezond te blijven / om te kunnen blijven werken 1

Maximumscore 2

- 21 • Vanuit de VVD (liberale visie) is de wens tot aanscherping van de WAO te verklaren vanuit vermindering dan wel geen verdere vergroting van de lasten van het bedrijfsleven/beter functioneren van vrije markteconomie 1
- Vanuit de PvdA (sociaal-democratische visie) zal er bezwaar zijn tegen de aanscherping van de WAO vanwege de mogelijke aantasting van de bestaanszekerheid van de mensen die voor een WAO-uitkering in aanmerking komen/aantasting van bestaande rechten van werknemers 1

Maximumscore 3

- 22 Keuze voor lage status, want (drie van de volgende):
- voor het beroep van bejaardenhulp heb je weinig opleiding nodig
 - je verdient weinig
 - het is vooral werken met je handen
 - je doet uitvoerend werk / je bent niet zelf eigen baas
- of
- Keuze voor hoge status, want (voorbeelden van goede antwoorden) drie van de volgende:
- werken met bejaarden is heel verantwoordelijk werk
 - dit werk vind ik belangrijk voor de samenleving/bejaarden hebben goede hulp en zorg nodig
 - je hebt een diploma nodig
 - het is zwaar werk en zou daarom goed betaald moeten worden
 - het is afwisselend werk / het is sociaal werk
 - het werk biedt mogelijkheden tot ontplooiing
 - er is veel vraag naar dit werk

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 23 • voor de intragenerationele mobiliteit: het eerste beroep en het huidige beroep van de personen of beroepsloopbaan
- 1
- voor de intergenerationele mobiliteit: het beroep van de vader/ouders van personen en dat van de persoon zelf
- 1

Opgave 4 Staking in het onderwijs

Maximumscore 3

- 24 • Wordt de staking georganiseerd door een (erkende) vakbond / is er geen sprake van 'wilde' stakingen?
- 1
- Zijn alle wettelijke/reguliere middelen (onderhandelen) om tot overeenstemming te komen al geprobeerd?
- 1
- Zijn de negatieve gevolgen van een staking niet onevenredig groot in relatie tot het doel van de staking?
- 1

Maximumscore 3

- 25 collectieve belangenbehartiging:
- voorbeelden van goede antwoorden (twee van de volgende):
- verbeteren van de arbeidstijden/arbeidstijdverkorting
 - streven naar medezeggenschap/ondersteunen van ondernemingsraden/medezeggingschapsraden
 - streven naar verbetering van de arbeidsomstandigheden
 - goede sociale zekerheid
 - bevorderen van werkgelegenheid

per juist antwoord

1

individuele belangenbehartiging:

steun van de vakbond bij ontslag/slechte arbeidsverhoudingen/juridische bijstand

1

Opgave 5 Ritzen, minister van Onderwijs**Maximumscore 2**

- 26 twee van de volgende:
- (mede-)wetgeving
 - voorbereiden van besluiten/beleidsbepaling
 - uitvoeren van besluiten/beleidsuitvoering
 - meebeslissen over het kabinetsbeleid

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 27 • het streven naar sociale gelijk(waardig)heid/ bestrijden van sociale ongelijkheid (via het onderwijs het bestrijden van achterstands situaties/ het streven naar het scheppen van gelijke kansen voor leerlingen ongeacht afkomst. / Het onderwijs vervult een sleutelrol bij het creëren van gelijke kansen / Opheffen van ongerechtvaardigde verschillen was een centraal doel van de sociaal-democratie.)
- relatief grote rol van de overheid. (Onderwijs is een collectief goed en het garanderen daarvan is een kerntaak van de overheid / Overheid speelt een centrale rol bij het scheppen van onderwijsvoorzieningen / Onderwijs niet overlaten aan het vrije spel van maatschappelijke krachten.)

1

1

Maximumscore 2

- 28 • De informatiefunctie
- De burgers krijgen via de media onvoldoende degelijke informatie over het (tot stand komen van) beleid van de overheid/ het 'degelijke handwerk' blijft onderbelicht, terwijl 'onbenulligheden opgeblazen worden'

1

1

Ook goed: de commentaarfunctie, de controlefunctie en opiniërende functie mits de betekenis van deze functies goed toegepast is op de kritiek van Ritzen.

Voorbeeld van goede toelichting in de ogen van Ritzen: het geven van commentaar op beleid en beleidsvoorstellen is eenzijdig en selectief / de media behandelen en leveren geen commentaar op mogelijke relevante beleidsterreinen.

Maximumscore 2

- 29 Formele middelen op het terrein van wetgeving (twee van de volgende):
- aanvaarden of verwerpen van wetsvoorstellen
 - wijzigen van wetsvoorstellen/beraadslagen/vragen stellen/voorstellen doen (recht op amendement)
 - indienen van wetsvoorstellen (recht op initiatief)
 - wijzigen of verwerpen van begroting (budgetrecht)
 - indienen van een motie

per juist antwoord

1

Maximumscore 1

- 30 Het gebruik van de massamedia als spreekbuis.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 4	
31 ☐ • invloed op het toekomstig beleid/beleidsvoorbereiding/invloed op het voorbereiden van besluiten	<u>1</u>
• invloed op het uitvoeren van besluiten	<u>1</u>
Machtsbronnen (twee van de volgende):	
• Ze zijn deskundig/ ze hebben specialistische kennis	<u>1</u>
• Ze blijven vaak in dezelfde positie terwijl politici vertrekken	<u>1</u>
• Ze hebben een bepaalde bevoegdheid/taakomschrijving	<u>1</u>
• Ze hebben een wettelijk beschermde positie	<u>1</u>

Opgave 6 Rekeningrijden

Maximumscore 4	
32 ☐ Verschillen tussen belangenorganisaties en politieke partijen:	
• belangenorganisaties komen op voor de belangen van bepaalde groeperingen en politieke partijen hebben meestal een meer omvattende visie over de inrichting van de samenleving/moeten daarbij verschillende belangen afwegen	<u>2</u>
• belangenorganisaties proberen de politieke besluitvorming te beïnvloeden door allerlei manieren/niet door verkiezingen/dragen geen politieke verantwoordelijkheid, terwijl politieke partijen juist wel (via verkiezingen) politieke verantwoordelijkheid willen dragen	<u>2</u>

Maximumscore 2	
33 ☐ twee van de volgende:	
• Het rekeningrijden is opgenomen in het regeerakkoord (regel 13–14).	
• De Tweede Kamer neemt daarover binnenkort een besluit (regel 16–18).	
• De ANWB zet de politiek onder druk en krijgt veel steun (regel 18–22).	
• Het rekeningrijden roept veel weerstand op (regel 22–26).	
• De Kamer zwicht onder druk van de lobby (regel 53–55).	
per juist antwoord	<u>1</u>

Maximumscore 2	
34 ☐ • conversiefase/omzettingsfase	<u>1</u>
• rekeningrijden is opgenomen in het regeerakkoord (regel 13–14, regel 56) 'over enkele maanden neemt de Kamer een definitief besluit' (regel 16–17)	<u>1</u>
Ook goed	
• invoerfase	
• belangenorganisaties komen met nieuwe eisen en wensen – wijzen de plannen voor rekeningrijden van de regering af –; zij brengen hun wensen op uiteenlopende wijze onder de aandacht van politici.	

Maximumscore 2	
35 ☐ voorbeelden van goede antwoorden (twee van de volgende):	
• het kabinet steunt op meerderheid in de Tweede Kamer	
• regeerakkoord	
• bevoegdheid om overheidsbeleid voor te bereiden en uit te voeren/uitvoerende en wetgevende macht/bevoegdheid om de wet uit te voeren	
per juist antwoord	<u>1</u>

Antwoorden	Deel- scores
Maximumscore 3	
36 ☐ voorbeeld van oorzaak 'de eigen machtsmiddelen':	
• het aantal leden/deskundigheid/geld	<u>1</u>
Voorbeeld van oorzaak 'de verhoudingen binnen de belangengroep':	
• er is grote eensgezindheid over doel en middelen / meerderheid van de leden steunt de actie van de ANWB	<u>1</u>
voorbeeld van oorzaak 'de maatschappelijke omgeving van de belangengroep':	
• 'zelfs driekwart van alle Nederlanders is tegen' (regel 20–21) / steun van invloedrijke organisaties: 'ook de werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland verklaren tegen te zijn.' (regel 24–26)	<u>1</u>
Maximumscore 2	
37 ☐ Nee, want	<u>0</u>
er is geen sprake van gewetensnood / de automobilisten handelen op grond van het behalen van eigen voordeel/belang.	
(Er is alleen sprake van burgerlijke ongehoorzaamheid indien een actie aan de volgende voorwaarden voldoet: mensen handelen/overtreden de wet bewust op grond van hun geweten; op een geweldloze manier; in het openbaar, met als doel te wet ter discussie te stellen; en het verwerven van eigen voordeel/belang niet het doel is.)	<u>2</u>

Einde